

Proč je veřejné mínění o fungování provozoven manipulováno nepravdivými informacemi

Insolvenční správci, sdružení ve spolcích založených v regionech Krajského soudu v Ostravě, Krajského soudu v Brně, Krajského soudu v Českých Budějovicích a Krajského soudu v Hradci Králové, tímto v reakci na rozhovor s paní ministryní spravedlnosti Helenou Válkovou, týkající se mimo jiné problematiky insolvencí, publikovaný na serveru epravo.cz dne 13.1.2015 deklarují plnou podporu záměrům ministerstva, zmiňovaným v uvedeném rozhovoru. Tuto podporu vyjádřili Společným stanoviskem zaslaným MSP dne 13.1.2015 – <http://www.ismorava.cz/novinky/227-stanovisko-spolku-is>.

Novelou insolvenčního zákona, účinnou od 1.1.2014 byla připuštěna možnost zřizování provozoven insolvenčních správců. Dle důvodové zprávy, byly cíle této nové úpravy v zásadě dva: 1) snaha přiblížit výkon činnosti insolvenčního správce samotným dlužníkům – spotřebitelům a ušetřit tím náklady obou stran, a 2) zároveň přispět k rovnoměrnému rozložení insolvenčních správců v tom kterém obvodu podle požadavků trhu a rovnoměrnému nápadu případů pro jednotlivé insolvenční správce. Zároveň byl zákonem zakotven rotační systém ustanovování správců, který měl spolu s uvedeným teritoriálním rozčleněním správců, kromě zajištění transparentnosti rovněž zajistit i rovnoměrnost přidělování kauz insolvenčním správcům.

Podobný transparentní a spravedlivý systém přidělování kauz se u některých soudů, např. Krajského soudu v Ostravě nebo Krajského soudu v Hradci Králové, používal dávno před novelizací insolvenčního zákona. Zásadním rozdílem oproti uvedeným dobře fungujícím systémům a jak se v praxi ukázalo, též zásadním problémem, díky kterému byl zcela popřen zamýšlený účel novelizace, se stalo přidělování věci teritoriálně nejen podle sídla (jak tomu bylo před novelou), ale rovněž podle nově zavedeného institutu tzv. provozoven.

I bez znalosti práce insolvenčního správce je zřejmé, že správce, který se bude muset své činnosti věnovat ve více provozovnách, bude mít na svou práci jako takovou méně času než správce, který bude činnost vykonávat pouze v sídle. Pro zavedení provozoven rovněž neexistoval a neexistuje žádný racionální důvod, neboť počet insolvenčních správců je více než dostatečný. (A samozřejmě v případě, že by některý správce měl pocit, že v jiném okrese by se mu dařilo lépe, nikdo mu nikdy nebránil v přesídlení.)

Na nedomyšlenost a iracionálnost této právní úpravy bylo proto ze strany insolvenčních správců poukazováno od počátku. Bohužel tyto hlasy nebyly vyslyšeny. Smutnou roli v tom sehrála také do té doby jediná profesní organizace insolvenčních správců ASIS, která byla původně proti myšlence zavedené možnosti zřizování provozoven. Posléze však úzká skupina správců, spojených s vedením jmenované organizace, uchopila tuto možnost jako podnikatelskou příležitost a započala s masovým zřizováním provozoven a nyní naopak proti jejich omezování brojí. V reakci na neutěšenou situaci začaly vznikat nové regionální organizace, na ochranu zájmů většiny insolvenčních správců, kteří hodlají svou práci vykonávat řádně. Z toho je také zřejmé, že jde o problém týkající se všech regionů a nikoli o problém v obvodu Krajského soudu v Ostravě, jak se snaží ASIS vnutit médiím.

Poznámka o řádném výkonu činnosti je přitom zcela namístě, neboť se potvrdilo, že reakcí na zřizování provozoven některými správci nutně musí být zřizování dalších provozoven ostatními správci. Za této situace dochází k "přelidnění" všech okresů insolvenčními správci a kolečko pro ustanovování se stále více zpomaluje. Tím dochází k situacím, kdy správci jsou ustanovováni i méně než jednou za měsíc. Je zřejmé, že za takové situace nemůže nikdo uživit řádně fungující provozovnu (platit nájem, zaměstnance apod.) Trh se tomu přizpůsobil, a jak potvrzují publikované závěry kontrol ministerstva, jsou

zřizovány stále více provozovny pouze formální, či vysloveně fiktivní. Běžně je ze strany různých komerčních subjektů nabízeno správcům „zřízení provozoven“ již za ceny od 500,- Kč měsíčně s tím, že zajistí i činnosti, ke kterým je správce ve své provozovně povinen. O tom, nakolik takováto "provozovna" je v souladu s vizí zákonodárce na přiblížení insolvenčních správců dlužníkům-spotřebitelům a zajištění řádného výkonu funkce insolvenčního správce, si může každý udělat obrázek sám. Domníváme se, že v takovémto prostředí nemohou dlouhodobě ekonomicky fungovat ani ti poctiví správci, kteří si provozovny zřídili jako reálné kanceláře s reálnými pracovníky, kteří jsou k dispozici účastníkům insolvenčních řízení.

Přes závažnost, jakou je zavedení institutu provozoven, zákon jejich fungování nijak neupravuje. K přesnějšímu vymezení úředních hodin a činností, které je správce povinen na provozovně zajišťovat, byla přijata Vyhláška č. 355/2013 Sb. Jak vyplývá z důvodové zprávy k současné vyhlášce, při přípravě vyhlášky byly uvažovány dvě varianty úpravy fungování provozoven. První, kterou lze označit za benevolentní, omezující se pouze na povinnost činnosti provozovny jedenkrát týdně v rozsahu šesti hodin, druhá pak přísnější, zakotvující povinnost úředních hodin několikrát týdně a s osobní účastí insolvenčního správce v provozovně. Bohužel byla nakonec zvolena první z uvedených variant s tím, že ministerstvo během roku 2014 provede vyhodnocení vyhláškou stanovené regulace provozoven a její případnou změnu.

V minulém roce pak skupina několika správců, masově si registrujících nové a nové provozovny spustila lavinu, kdy každý insolvenční správce, pokud chce i nadále vykonávat svou činnost a dosáhnout alespoň minimálního počtu nápadu nových kauz, si musí zřizovat další provozovny. Je zřejmé, že takové fungování insolvenčních správců vede k neustálé degradaci jejich činnosti a u řady insolvenčních správců nutně zcela vymizel prvek jejich osobní účasti na úkonech v insolvenčním řízení. O tom nemůže být žádných pochyb již s ohledem na počty ustanovení, které někteří správci dosáhli díky provozovnám, kdy počty přidělených věcí přesahují počet dní v roce, a tito správci nadto zároveň působí nejen jako správci pro běžná insolvenční řízení, ale rovněž pro největší podniky a navíc ještě stíhají i další činnosti, např. výkon advokacie.

Výstižně tuto situaci popsal v řadě svých rozhodnutí Vrchní soud v Olomouci, který konstatoval, že uvedená lavina provozoven, která se spustila v minulém roce, se zastaví, až pokud bude mít každý insolvenční správce provozovnu v každém okrese, tedy 85 provozoven, cit.:

"Existence i relativně malého počtu insolvenčních správců s velkým počtem provozoven vede k podstatné deformaci rovnovážného stavu, kterým by byla situace, kdy by správci neměli žádné provozovny (nebo by se nezapisovaly do seznamů). Logickou obranou proti tomuto vytěsňování je zřizování dalších provozoven. Pokud bude mít každý insolvenční správce 20 provozoven, nebude žádný z nich znevýhodněn. Rovnovážného stavu ve smyslu stejného nápadu by bylo dosaženo, pokud by každý správce měl 85 provozoven (vedle sídla), tj. v každém okrese (obvodě) jednu provozovnu.

Výsledkem výše uvedeného rozboru je nastolení stavu, kdy lze připustit, že z hlediska spravedlivého ustanovování insolvenčních správců a rovnoměrného přidělování věcí jednotlivým správcům mají úvahy soudu prvního stupně, které ústí v závěr o potřebě regulace počtu provozoven insolvenčních správců, své opodstatnění i racionální konsekvence."

Uvedená úvaha soudu by se mohla nezasvěceným jevit jako nadsázka, nicméně skutečností je, že dosud "nejaktivnější" správce již má 68 (!) provozoven. Pokud pak jde o závěr soudu, že potřeba regulace provozoven má opodstatnění i racionální konsekvence, realita je taková, že soudy jakákoli pochybení a stížnosti na fungování provozoven odmítají řešit s tím, že fungování provozoven není podrobněji vymezeno ani v zákoně, ani ve vyhlášce, a že dohled v této oblasti vykonává ministerstvo.

Prozatím **jediný soud, který se snaží situaci řešit tím, že využívá svého zákonného oprávnění (pozn. za dodržení rotačního systému)** zohlednit při ustanovování správců jejich rovnoměrné zatížení, **je ze strany lobby zmíněných správců-"pobočkářů" napadán na všech frontách.** Jsou používány zcela nesmyslné argumenty, patrně ve víře že "tisíckrát opakovaná lež se stane pravdou". Jak jinak si vyložit např. "statistickou analýzu", ve které jsou dávány na roveň počty kauz přidělených některým správcům za řadu let s počty, které jiní dosahují (či chtějí dosáhnout) za rok, aby odůvodnili, že oni "mají málo". Domníváme se, že žádnému pozornějšímu čtenáři těchto "analýz" nemůže uniknout nesmyslnost takového sčítání jablek s hruškami dohromady. O takovéto pozorné čtenáře zde však nejde, dle našeho názoru se uvedená, a nutno zdůraznit, že každým dnem stále ekonomicky silící, lobby, snaží manipulovat veřejné mínění a vyvolat dojem, že na uvedeném soudě či dokonce i na ministerstvu se děje něco nekalého či protiústavního. Nesmyslnost „statistické analýzy ASIS“ vysvětluje také předsedkyně Krajského soudu v Ostravě v odpovědi z 22.1.2015 prezidentovi tohoto Spolku – viz <http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?j=29&o=19&k=345>.

Představa, že by ministerstvo mohlo efektivně vykonávat dohled nad stovkami až tisícičkami provozoven, je dle našeho názoru zcela absurdní. Nadto i pokud by se např. podařilo ministerstvu takovýto dohled kapacitně zvládnout (což by si vyžádalo značné finanční prostředky ze státního rozpočtu), při snaze o udělení sankcí opět narazí na vágnost zákona a vyhlášky. Takováto situace je dle našeho názoru zcela neúnosná a je v rozporu s pravidly, na nichž stojí každý právní stát. Není možné, aby se vyplatilo porušovat pravidla, protože přínosy z tohoto porušování jsou větší než možné sankce.

O tom, že i ty minimální povinnosti, které aktuální vyhláška stanoví, jsou porušovány (a to hlavně správci, kteří se proti změně vyhlášky brání v médiích), svědčí statistiky zahájených správních řízení, které byly ministerstvem spravedlnosti poskytnuty k žádosti Spolku moravských insolvenčních správců. **Ke dni 29.1.2015 bylo zahájeno 58 správních řízení se správci, u kterých bylo zjištěno závažné porušení povinností při výkonu funkce insolvenčního správce v souvislosti se zřízením provozoven.** Z údajů, které jsme si vyžádali z MSP je přitom zřejmé, že **drtivá většina řízení byla zahájena u správců s více než 3 provozovny, konkrétně jde o 53 správních řízení, což je více než 90% z celkového počtu zahájených řízení.** Pouze 5 řízení bylo zahájeno se správci, kteří mají zřízeno 1-3 provozovny. Dle našeho názoru je naprosto zřejmé, že **při velkém počtu provozoven není správce schopen udržet kvalitu své práce a provozovny slouží pouze ke zvyšování příjmu konkrétního správce, bez ohledu na zájem věřitelů, či dlužníků.**

Proto se plně se ztotožňujeme se závěrem ministerstva, že **současná situace není řešitelná na úrovni dohledu ministerstva a případných sankčních řízení, ale je třeba řešit příčinu tohoto stavu,** tedy samotnou právní úpravu fungování provozoven. Plně podporujeme rovněž závěry ministerstva, že změna vyhlášky, upravující fungování provozoven musí být pouze prvním krokem v řešení problémů insolvenčního prostředí, po kterém musí následovat změna samotného insolvenčního zákona.

Jak bylo rovněž trefně poznamenáno ve výše zmiňovaném rozhovoru, otázka provozoven a byznysu s nimi spojeného až nápadně připomíná témata, která se řeší v souvislosti se stavem exekutorů. Paralela s problémy, vzniklými v souvislosti s vymáháním bagatelních pohledávek, je zjevná. Pokud by snad někdo pochyboval o rozměru tohoto byznysu, lze jednoduše poukázat na veřejně dostupná data, svědčící o rozměrech a závažnosti situace.

Např. jeden z nejhlasitějších kritiků omezení fungování provozoven, Administrace insolventů CITY TOWER, v.o.s., si během roku 2014 zřídil 67 (!!) provozoven a díky tomu

dosáhl přidělení řízení ve 1248 případech, což představuje při třech společnících uvedené v.o.s. počet 416 přidělených řízení na jednoho ohlášeného společníka za rok. Takového počtu přidělení řízení za rok nikdy nedosáhl žádný insolvenční správce. V dřívějších podmínkách by ustanovení i např. pouze ve 200 případech bylo možné pouze výjimečně (v okresech s menším počtem správců) a za řadu let. V případě výše zmiňovaného správce, při použití minimální odměny za jedno řízení ve výši 45.000,- Kč, představuje tento počet přidělených případů za rok 2014 výnos ve výši **56.160.000,-Kč**. Jenže v tomto počtu jsou zahrnuty i konkursy a reorganizace, u kterých je dosahováno mnohem větších odměn, než minimálních, takže pro tohoto správce tyto kauzy mohou představovat výnos až **100 milionů Kč**. Hovoříme zde o výnosu získaném díky provozováním jen za rok 2014, kdy teprve svou "sít" provozoven budoval!!! **Sečteme-li takto odhad příjmů u deseti správců s největším počtem ustanovení (přičemž jde především o správce se kterými bylo zahájeno správní řízení pro závažná porušení povinností při své činnosti), jde již o částku téměř jedné miliardy Kč**. Nelze se tedy divit, že se tito správci v médiích tak urputně brání změně vyhlášky, která jim umožňuje dosahovat takovýchto obřích výnosů, aniž by bylo reálně možné zkontrolovat kvalitu jejich práce, natož je nějak výrazně za porušování svých povinností postihnout. Počet přidělených řízení za rok 2014 je k dispozici na webových stránkách Krajského soudu v Ostravě <http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?j=29&o=19&k=345>.

V minulém roce se zde tedy v oblasti insolvenčních řízení objevil **nový druh byznysu, který se opětovně dotýká především nejchudších vrstev obyvatelstva** (když největší počet insolvenčních řízení představují oddlužení), **jehož hodnota se aktuálně pohybuje ve stamilionech Kč za jediný rok**. Je zřejmé, že čím později budou potřebné změny přijaty, o to těžší bude se proti takovéto lobby prosadit.

Z uvedeného je rovněž zjevná naprostá účelovost tvrzení některých insolvenčních správců o nepotřebnosti a protiústavnosti ministerstvem prosazované novelizace vyhlášky, upravující fungování provozoven. Veškeré námitky proti novelizaci vyhlášky a jejímu údajně překvapivému obsahu jsou přitom zcela neopodstatněné již z toho důvodu, že varianta omezeného fungování provozoven a povinné osobní účasti správců v provozovnách již byla uvažována od počátku a ministerstvo též od počátku již při přípravě původní vyhlášky otevřeně deklarovalo, že bude vyhodnocovat praxi fungování provozoven a následně rovněž přistoupí ke změnám úpravy.

Domníváme se, že situace, kdy například jediný správce – fyzická osoba má zřízeno 46 provozoven, tedy má více provozoven, než je dnů v měsíci a tedy není schopen být v úředních hodinách na každé z nich ani jedenkrát v měsíci, jsou i z pohledu obecného zcela abnormální a nepřijatelné. Podotýkáme, že zmíněnému správci bylo v roce 2014 přiděleno 282 řízení, což odhadem může představovat příjem vygenerovaný během jednoho roku v řádech desítek milionů Kč na dalších 5 let. Takového počtu ustanovení a tedy výše příjmu nemůže dle našeho názoru správce, který zřídí jen tolik provozoven, na kolika může fyzicky vykonávat svou činnost, a který se osobně věnuje jednotlivým řízením, komunikuje s dlužníky i věřiteli apod., nikdy dosáhnout. Jakou motivaci pak mají k výkonu své činnosti ti insolvenční správci, kteří ke své práci přistupují poctivě a osobně se jí věnují?

Za situace, kdy současný stav je v naprostém rozporu s důvody, které vedly k zavedení úpravy provozoven, tedy není nijak překvapivé, ale je naopak zcela logické, že ministerstvo hodlá novelizovat vyhlášku, která nenaplnila svůj účel a zpřísnit úpravu fungování provozoven.

Způsob činnosti některých insolvenčních správců, kteří si z možnosti zřizovat provozovny, udělali příslovečný "zlatý důl" je jedním z velkých problémů, které ohrožují pověst insolvenčního řízení v ČR. Oproti jiným jde přitom o problém jasně uchopitelný a poměrně jednoduše řešitelný.

Řada insolvenčních správců, kteří odmítají masové zřizování provozoven a nehodlají se na těchto "dostizích" o největší počet provozoven podílet, v minulém roce vyčkávala, zda nedojde k nápravě tohoto nenormálního stavu. Nebude-li však problém řešen, je zřejmé, že do budoucna budou činnost insolvenčního správce vykonávat jen ti "všeho-schopní" (nikoli však nejschopnější v kvalitativním slova smyslu), kteří navíc na výkon činnosti insolvenčního správce nebudou mít čas, neboť se budou muset věnovat managementu svých poboček.

Takovouto budoucnost českého insolvenčního prostředí odmítáme a s ohledem na vše výše uvedené naše spolky plně podporují záměr ministerstva novelizovat vyhlášku tak, aby se radikálně zpřísnily podmínky fungování těchto provozoven. Otázkou je, zda je vůbec institut provozoven potřebný a zda je schopen v budoucnosti generovat přínos pro insolvenční řízení, věřitele i dlužníka a nikoli jen pro finanční profit některých správců, jak je tomu dosud.

Za Spolek moravských insolvenčních správců
Mgr. Ing. Eva Hepperová – předsedkyně výboru
Mgr. Ing. Bohumil Kaduch – člen výboru